

سوال

من در «شبکه اسلامی» تعدادی فتوا خواندم که مضمونشان این بود: «اگر آب استنجا (طهارت) وارد آلت شود و سپس خارج گردد، نجس است و وضو را باطل می‌کند». این موضوع مرا به شدت نگران کرده است؛ زیرا هنگام حمام یا طهارت حس می‌کنم مقداری آب وارد دهانه مجرا می‌شود و آنجا می‌ماند و سپس خارج می‌شود. این یک شک نیست، بلکه میلیون درصد به آن یقین دارم. از پزشکی سؤال کردم و او گفت که این آب وارد «احلیل» (مجرای داخلی) نمی‌شود، یعنی آب فقط وارد دهانه خروجی می‌شود اما به خود مجرای اصلی ادرار نمی‌رسد. همچنین متوجه شدم که همیشه در داخل دهانه، رطوبتی وجود دارد (حتی در غیر زمان طهارت). پزشک گفت که داخل دهانه با غشای مخاطی پوشیده شده که برای محافظت از این ناحیه رطوبت ترشح می‌کند (مانند رطوبت داخل دهان) و این رطوبت چون خارج نمی‌شود نگرانم نمی‌کند. اما مشکل اینجاست که این رطوبت در مسیر ادرار (محل نجاست) قرار دارد. هنگام شستشو آب وارد دهانه می‌شود و با این رطوبت برخورد می‌کند. سؤال من دو بخش دارد: ۱. حکم آبی که هنگام شستشو وارد دهانه مجرا می‌شود چیست؟ آیا به خاطر برخورد با رطوبت داخل دهانه (که قبلاً ادرار از آن رد شده) نجس است؟ ۲. آیا می‌توان گفت آبی که وارد دهانه می‌شود و خارج می‌گردد، وضو را باطل نمی‌کند؟ (با توجه به اینکه وارد مجرای اصلی نشده و فقط در دهانه بوده است). یعنی ملاک ابطال وضو، مجرای اصلی (احلیل) است یا دهانه خروجی؟

پاسخ مفصل

الحمد لله.

اولاً:

هر کس آب یا روغن یا چیزی شبیه آن را وارد مجرای ادرار (احلیل) خود کند و سپس آن ماده خارج شود، نجس است و وضو را باطل می‌کند.

ابن قدامه رحمه الله می‌گوید: «اگر روغن را در مجرای خود بچکاند و سپس برگردد و خارج شود، وضو را می‌شکند؛ زیرا این ماده از سبیل (راه خروج نجاست) خارج شده و خالی از رطوبت نجسی که با آن همراه شده نیست؛ پس وضو را باطل می‌کند، همان‌طور که اگر آن رطوبت به تنهایی خارج می‌شد [باطل می‌کرد]». (المغنی: ۱/۱۲۵)

اما این حکم زمانی است که آب به قسمت «باطن» (داخلی) نفوذ کرده باشد، به‌طوری که خروجش پس از آن، «خروج از

سبیل» محسوب شود. اما اگر آب تنها بر روی دهانه خروجی (که ظاهر محسوب می‌شود) ریخته و به قسمت داخلی نفوذ نکرده باشد، تأثیری ندارد [و وضو را باطل نمی‌کند].

آنچه شما ذکر کرده‌اید، چیزی جز «وسواس» نیست؛ زیرا بسیار دشوار است که آب به باطن مجرا نفوذ کند، مگر آنکه شخصی عمداً و با تکلف و ابزار، آب را وارد آن کند!

حتی بر فرض که چنین اتفاقی بیفتد، وظیفه شما این است که پس از ادرار، با آب استنجا کنید؛ به این صورت که سر آلت را بشویید بدون اینکه آن را باز کنید یا واریسی نمایید. نباید خود را به زحمت بیندازید، وگرنه دری از درهای وسواس را به روی خود گشوده‌اید.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله در این باره می‌گوید: «واریسی کردن آلت با فشار دادن برای خروج قطرات و مانند آن: تمام این‌ها بدعت است و نزد پیشوایان مسلمانان نه واجب است و نه مستحب. بلکه تکان دادن شدید آلت نیز بنا بر قول صحیح بدعت است و رسول الله - صلی الله علیه وسلم - آن را تشریع نکرده‌اند.

همچنین دست کشیدن زیر مجرا (سکلت) بدعت است... حدیثی که در این باره روایت شده ضعیف است و اصلی ندارد. ادرار به طور طبیعی خارج می‌شود و وقتی تمام شد، به طور طبیعی قطع می‌گردد. همان‌طور که گفته شده: [مجرای ادرار] مانند پستان است؛ اگر رهایش کنی، ساکن می‌شود (شیر نمی‌آید) و اگر بدوشی‌اش، روان می‌گردد.

هر بار که انسان آلتش را باز [و دستکاری] کند، ممکن است چیزی از آن خارج شود، و اگر رهایش کند چیزی خارج نمی‌شود. و گاهی خیال می‌کند که چیزی خارج شده در حالی که وسواس است.

گاهی نیز ممکن است فرد در سر آلت احساس سردی کند [که ناشی از تماس با لباس است] و گمان برد که چیزی خارج شده، در حالی که واقعاً چیزی خارج نشده است.

ادرار در سر مجرا (احلیل) محبوس و متوقف است و نمی‌چکد؛ اما اگر آلت یا منفذ را با سنگ یا انگشت فشار دهد، رطوبت خارج می‌شود. این کار نیز بدعت است. آن ادرار متوقف شده، به اتفاق علما نیازی به خارج کردن ندارد... استنجا با سنگ (یا دستمال) کافی است و نیازی به شستن داخل مجرا با آب نیست. و برای کسی که استنجا می‌کند مستحب است که مقداری آب بر شرمگاه خود بپاشد، تا اگر رطوبتی حس کرد بگوید: این اثر همان آب است». (مجموع فتاوی: ۶/۲۱۸)

ثانیاً: آبی که پس از تطهیر بر روی آلت باقی می‌ماند، محکوم به طهارت و پاکی است؛ زیرا آبی که پس از پاک کردن نجاست از محل جدا می‌شود (در حالی که محل پاک شده)، پاک است.

ثالثاً: راهکار عملی برای رفع شک شایسته است پس از استنجا، مقداری آب به لباس زیر خود بپاشید. پس از آن اگر

رطوبتی دیدید، آن را بر همان آبی که پاشیده‌اید حمل کنید.

ابن ماجه (۴۶۴) از جابر رضی الله عنه روایت کرده است که گفت: «رسول الله - صلی الله علیه وسلم - وضو گرفتند و بر شرمگاه خود آب پاشیدند». (آلبانی در صحیح ابن ماجه آن را صحیح دانسته است).

ابن قدامه رحمه الله می‌گوید: «مستحب است که بر شرمگاه و شلوار خود آب بپاشد تا وسواس را از خود دور کند... حنبل می‌گوید: از احمد [بن حنبل] پرسیدم و گفتم: وضو می‌گیرم و استبرا می‌کنم، اما در دلم حس می‌کنم که بعد از آن چیزی خارج شده است. گفت: هرگاه وضو گرفتی، استبرا کن و کفی از آب برگیر و بر شرمگاهت بپاش و دیگر به آن توجه نکن؛ که ان شاء الله از بین می‌رود». (المغنی: ۱/۱۱۵)

و در «الموسوعة الفقهية» آمده است: «حنفیه، شافعیه و حنابله ذکر کرده‌اند: هنگامی که شخص از استنجا با آب فارغ شد، مستحب است که بر شرمگاه یا شلوارش مقداری آب بپاشد تا وسواس قطع شود؛ به طوری که اگر شک کرد، آن رطوبت را بر همان آب پاشیده شده حمل کند، مگر آنکه یقین به خلاف آن پیدا کند». (الموسوعة الفقهية: ۴/۱۲۵)

نتیجه‌گیری: آنچه از سؤالات شما برمی‌آید این است که شما به بیماری «وسواس» مبتلا هستید. خداوند کریم شما را عافیت دهد. پس تا حد امکان از این وسوسه‌ها روی برگردانید و به خدا پناه ببرید. به شما توصیه می‌کنیم که خود را به پزشک متخصص نشان دهید؛ زیرا این وسواس نوعی بیماری است مانند سایر بیماری‌ها. اگر در درمان آن میان پزشکی، درمان با انکار و پناه بردن به خدا و درمان رفتاری جمع کنید، برایتان بهتر است و امید بهبودی بیشتر خواهد بود ان شاء الله.

والله اعلم.